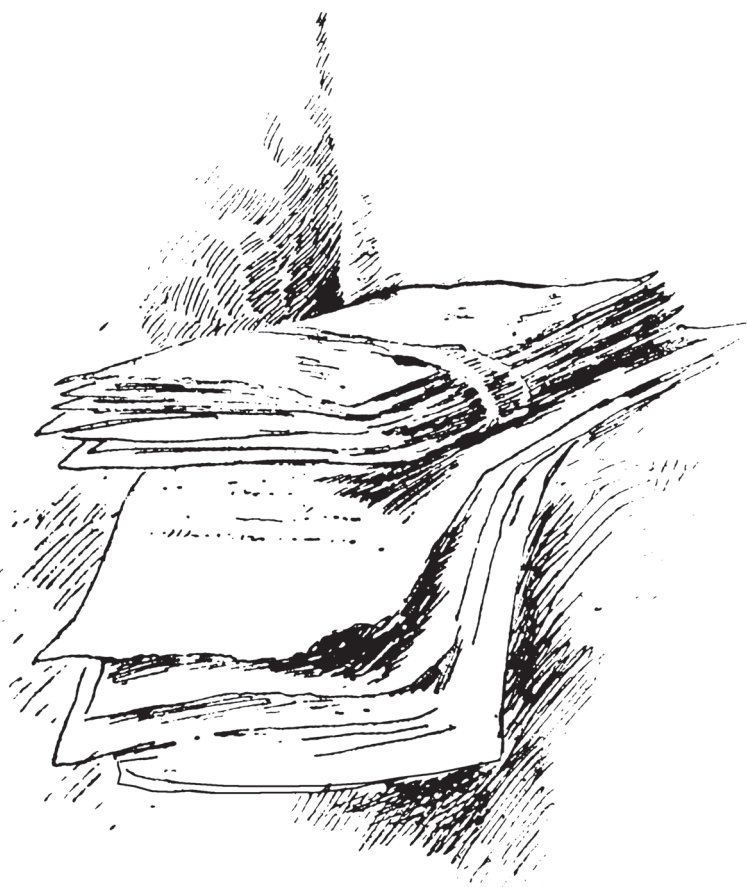

Define

Mehmet Rauf

*Erzurum Hastanesi başhekimi Şakir Feyzi'nin
günlüğünden...*

1

Erzurum, Mayıs 1923

Hayat, bu çetin ve karışık kudret, bütün büyüklüğüne rağmen, tesadüf denilen oyuncakların elinde ne âciz, ne değersiz bir durumdadır.

İşte, mesela benim burada en azından birkaç sene için düzenlenmiş hayatım böyle bir oyuncak elinde havaya uçup gitti. Hem başlangıçta ne kadar anlamsız, ne kadar önemsiz bir tesadüf! Bu sebeple altı aydan beri bulunduğum bu şehirde birkaç sene daha kalmanm kararlaştırılmışken, beni bir haftaya kadar yeniden İstanbul'a hem öyle bir maceraya atıyor ki şaşmamak mümkün değil.

Bu girişten sonra hemen olaylara geçeyim. Erzurum'a daha henüz gelmiş ve hastaneye yeni yerleşmiştim. Bir gün, bir hastaya çağırdılar; orta hâlli bir evde, yaşlı bir hasta kadın, Hacı Hanım diyorlar ve bütün komşuları hürmet ediyorlardı. Evinde ahretliğiyle yaşıyordu. Kocasını emekli binbaşı, iki sene önce vefat etmiş, onu yalnız bırakmıştı. Hafif bir zatürreeden rahatsızdı. Dört, beş defa gittim, tedavi ettim, iyi oldu kalktı. Bu tedavi için bana çok minnettar oldu. Söz arasında, tabii birbirimizi tanıdığımız kadar, aramızda içten bir sevgi doğmuştu, o bana, "Oğlum!" der, ben ona, "Anne!" diye hitap ederdim...

Aradan beş ay kadar geçti. Bundan on gün evvel, Hacı Hanım beni yine çağırttı, eskimiş vücudu bir gencin kovabileceği zayıf bir hastalığı bile yenemiyordu...

Ben metanetle yine tedaviye başladım. Her gün akşamüstü kendisine uğruyor ve hastalığının gidişini izliyordum.

Sonunda bir akşam kendisini ağırca dalmış buldum. Biraz sonra kendine geldi, beni orada görünce, zaten her ziyaretimde şükranlara boğduğu gibi bu sefer yine, “Allah senden razı olsun oğlum... Allah seni ihya etsin...” diye söylendi durdu.

Sonra birdenbire, “Seninle biraz ciddice görüşmek isterim evladım” dedi.

“Emredersiniz efendim” diye karşılık verdim.

“Bana gösterdiğiniz insanlık size karşı o kadar derin bir minnet doğurdu ki nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyordum. Dün gece yine siz gittikten sonra, Allah razı olsun, ne iyi adam, diye düşünürken aklıma bir şey geldi. Bilmem düne kadar bunu niçin düşünmedim fakat dünya gairesi insanda akıl mı bırakıyor oğlum...”

Rahmetli beyle İstanbul’dan geldiğimiz günler daha gençtim, olay da daha yeniydi. Uğraştım uğraştım, durmadım, uğraştım. Sonra işte bir başarı ortaya çıkmadığı için ben de umutsuzluğa kapıldım. Yavaş yavaş ihmal ettim... Öylece bıraktım. Şimdi beni dinleyiniz oğlum. İş gayet önemli ve esrarlıdır. Ben Abdülhamid’in paşalarından, istibdat sonlarında bakanlık etmiş ve evvelce birçok valiliklerde bulunmuş meşhur Abdüssamet Paşa’nın konağında kâhya kadındım. Paşanın hanımı ölmüş, bir kızı kalmıştı. Bütün dünyası bu kızıdan, Hadiye Hanım’dan ibaretti. Bunun üstüne titrer, Hadiye deyince deli olurdu. Kızına iyi bir eğitim verip tam bir kadın yapmak için eve mürebbiyeler, piyanistler, hocalar doldurdu. Bu hocalardan bir tanesi, biçimini, tavrını hiç sevmediğim bir Çerkes, uzun boylu, kemikli yüzlü bir Raci Bey vardı. Meğer Hadiyecik bunun şeytanlığına uymuş, herifin, yalnızca babasının parası için gösterdiği sevgiyi kendisi için sanmış... Raci, kızı bir kere böyle elde edince, paşadan istemiş, paşa bu teklifi büyük bir küstahlık saymış, reddetmiş. Paşa, kızını şehzadelere bile layık bulmazken böyle at hırsızlarına nasıl verir?

Fakat herif soysuz, iblis bir şey olduğu için bir gün kızcağızı aldatıp kaçırmaz mı? Hem de nereye? Paşanın mutlaka bulup ele geçirerek kafasını ezeceğini bildiği için, yakınlar değil, uzaklara, taa Fransa'ya götürmüş... Herifin emeli, ölüp de mirası yiyinceye kadar kızı aracılığıyla babasının kuyruğunu sıkıştırıp bir taraftan para çekmek! Paşa bu harekete deli oldu. Özellikle giderken Hediye Hanım, paşanın epeyce parasını da alıp götürdüğü için affetmedi. Paşa bu hareketi hiç affetmezdi ama baba kalbi hiç durur mu? Aldığı haberler onu harap ediyor. Raci'nin babasından ümidi kesince kıza kötü davranmaya başladığını öğreniyor, babalık gururu gücenikle aldırnamak isterken şefkati elvermiyor. Sözü'nün kısası adamcağız cehennem enginlerinde sürükleniyordu.

Bu esnada hürriyet¹ ilan edildi. O günlerde Abdülhamid'in bakanlarına ne fena muameleler edildiğini bilirsiniz ya... Her gün bir konak basılıyor, bir paşa tutuklanıyor ya da baskıyla servetine el konuluyordu.

Bir gece, uykudan uyandırdılar, paşa hazretleri istiyor, dediler. Hemen giyindim, koştum... Aslında kendisinin kalp hastalığı vardı. Gece geç vakit kapının önünde uğultulu bir kalabalık toplanmış, paşa, konağı basmaya geldiler sanmış, kalbi tutmuş; gerçi kalabalık çekilmiş ama paşa harap bir hâlde kalmış... Ve ansızın ölmekten korktuğu için beni çağırtmış...

Bana dedi ki, 'Zannederim son saatlerimde bulunuyorum Şehriyar, hatta ölmesem de kurtulsam da bu herifler sağlam bırakmayacaklar; bıraksalar bile paramı alıp beni ve kızımı sefalet içinde mahvedecekler. Paramı bankalara yatırmak bu gürültülü zamanlarda tehlikeli şey. Çaresiz kalarak bütün servetimi bir yere, bir köşeye sakladım. Bu paranın kızıma teslim edilmesini sağlamak için birtakım

1 1908 Meşrutiyeti.

tedbirler aldım. Bunları sana bildireceğim, senin sadakâtinden eminim, bu paranın yalnız Hadiye'nin eline geçmesini istiyorum, bunun için söylediklerimi harfiyen yerine getireceksin.'

Yastığın altından bir ciltli kalın kitap çıkardı, içinden bir mektup aldı.

'Evvvela bu mektubu yarın Galata'da Fransız postanesine götürüp taahhütlü olarak teslim edersin; bunu Hadiye'ye yazdım fakat mektubun Raci herifi tarafından elde edilmesi ihtimali üzerine işi olduğu gibi anlatamadım, yalnız belirsiz bir biçimde bildirdim. On beş gün sonra yine o postaneye gidip şu kâğıdı gösterir ve bu ada bir mektup gelip gelmediğini sorarsın. Eğer cevap gelirse kızımın demektir, demek ki mektubu almıştır. O durumda onunla gizlice haberleşir ve buraya geldiği zaman (mektupta her şeyi bırakıp İstanbul'a gelmesini yazıyorum) bu kitabı ona verirsin. Paranın saklı olduğu yer bu kitabın içinde yazılıdır. Hadiye bunu alsın, derin derin, ince ince incelesin, nerede saklı olduğunu bulsun. Eğer Hadiye'den bir cevap çıkmazsa, bu kitabı sakın yabancılara teslim etme... Çünkü bugüne kadar topladığım bütün servetim hep oradadır: Yirmi bin altın, birçok inci, pırlanta ve değerli taşlar var. Şöyle böyle otuz bin lira kadar bir şey... Sen ölünceye kadar kitabı sakla. Bir yandan her yola başvurarak Hadiye'yi ara, bulmaya çalış, bir gün elbette İstanbul'a geleceklerdir. Görür görmez ve bulur bulmaz kitabı kendisine teslim et... Sana bu vasiyetimdir, kelimesine kadar uyacaksınız... Uyarısın değil mi? Yemin et bakayım...'

O zaman paşanın huzurunda diz çökerek yemin ettim. Ve kitabı aldım; sabaha karşı paşa öldü. Emrettiği gibi mektubu gönderdim. On iki, on beş gün sonra cevabı bekledim, hiçbir şey gelmedi. Ben şimdi ne yapacaktım?

Bildik, tanıdık, paşanın ahabplarından, adamlarından kimi görürsem valvarır, Hadiye Hanım'dan bir haber almak

için deli olurdum; bazıları Raci'nin onu tek başına bırakıp savuştuğunu, bazıları onunla beraber daha uzak memleketlere gittiklerini söylüyorlardı. Ben, kitap sandığımda; en aşağı otuz bin lira, paşanın sakladığı yerde, kıvrım kıvrım kıvranıyordum.

Sonunda kısmetim çıktı. Rahmetliye vardım, buraya geldik. Buradan da İstanbul'a sık sık haberler gönderiyor, bildiklerden, akrabalardan Hadiye'nin nerede olduğuna dair bir haber var mı diye sorduruyordum. Fakat hiçbir cevap alamıyordum... Nihayet bu cevapsızlık arasında, demin söylediğim gibi, ben de ümidimi kaybettim. Artık ihmal ettim... Ve unuttum. Fakat dün gece, siz gittikten sonra birdenbire ya ölüverirsem de bu kitap bende kalırsa diye bir kuruntu geldi. O zaman bakınız ne düşündüm, oğlum... Otuz bin altın, bugün, rahmetli beyin ettiği hesaba göre, aşağı yukarı iki yüz elli bin lira kadar tutuyor sanırım... Bu kitabı size versem... İstanbul'a gitseniz... Hadiye Hanım'ı arasanız, bulursanız onlar tabii sizin bu hizmetinize karşılık, sizi ihya ederler... Bulamazsanız, ananızın ak sütü gibi bu parayı kendiniz alırsınız..."

Kadıncağız, teklifin olağanüstülüğünden pırl pırl parlayan gözleriyle bana bakıyordu. Birdenbire kendimi bir başka dünyada sandım. Hazinesel bağışlayan sihirbaz kadınlardan birinin çukurunda mıydım? İki yüz elli bin lira... Rüya mıydı? Acı bir tebessüm gösterdim.

"Bu paranın bu kadar seneden beri, sanırım on beş sene kadar bir zamandır, yerinde kaldığı farz edilse bile, nerede bulunduğunu keşfetmek mümkün olacak mı?"

Dirseğinin üzerine dönerek, "A oğlum bu kitabın içinde yazılı imiş ya."

Kitabı aldım, bu Fuzuli'nin divanıydı; 1870 Tasvir-i Efkâr baskısı... Bu üç yüz elli sayfalık kitabın düzgün satırları arasında gözlerim gezdi, gezdi, aradım, taradım, göze görünür şüpheli ve anlamlı hiçbir şey bulamadım.

Bu sırada acaba Hacı Hanım benimle eğleniyor mu, diye acı bir şüphe içime geldi. Fakat kadın, hastalığının ağır saatlerindeydi. Benimle eğlenmesi için bir sebep yoktu...

Ben kitabı karıştırırken o söyleniyordu.

“Paşa kitabı bana verirken, ‘Paranın saklı olduğu yer kitabın içinde yazılıdır, dikkatle karıştırınca elbette meydana çıkar’ dedi. Kitabı siz alınız ve birkaç gün dikkatle okuyunuz, elbette bir şeyler bulacaksınız. Eğer teklifimi kabul etmezseniz yine siz bilirsiniz... Fakat bu paranın çokluğu sanırım sizi biraz harekete getirir ve getirmelidir, oğlum...”

Evet, Hacı Hanım, iki yüz elli bin lira, beni harekete getirmeliydi ve nitekim getirdi de.

İşte, hastanın yanından çıktım ve değerli Fuzuli divanı koltuğumda, evime geldim; bir saat kadar sayfaları evirdim, çevirdim, defineye ait hiçbir ize rast gelmedim. Sanırım, sayfaları birer birer dikkatle okumak gerekecek... Bunu yarına bırakarak bu gece hayatımdaki bu olağanüstü olayı şu deftere geçirdim.

Niyet ettim... Yatacağım, ve uyumak mümkün olursa uyuyacağım... Aman yarabbi, iki yüz elli bin lira... Elimin altında, bu kitapta iki yüz elli bin lira var! Fakat acaba mümkün olup bunu meydana çıkarabilecek miyim? İki yüz elli bin lira... Sen aklımı muhafaza et Allah'ım...